

Des del Claustre

Era, potser, massa petit quan el meu pare va decidir presentar-me la *Patum*. Fou el meu primer contacte amb Berga i la seva màgia... De seguida em va envair l'olor de pólvora que, combinada amb la calor i l'oreig dels vespres de juny, es va fer agradable des d'antuvi.

No vàrem caminar gaire pel *Carrer Major*, quan de sobte una munió de gent –segur que mai n'havia vist tanta– en una “petita” plaça, restava expectant, enmig d'un solemne silenci. Fou llavors quan innocentment vaig demanar al pare què passava. La resposta va ser contundent; “*Calla!*”... No va caler res més... De cop i volta entenia que aquell acte era ple de vida i passió, significava la voluntat de tot un poble de romandre en silenci, plasman així un acte de solemnitat i respecte colpidor...Les colles d'amics s'agafaven, les parelles enamorades entrecreuaven els seus braços per restar més a prop l'un de l'altre... Un petó. Des dels balcons de *Sant Pere*, la llàgrima d'una àvia, forjada pel foc de la *Patum*, intentava arribar a terra... L'esforç era inútil, de ben segur que algun barret la recollia...

Era l'àliga la que em rebia! La ciutat de Berga en forma d'ocell es dirigia prop de la barana per iniciar el seu ball. Dues reverències...Quanta contenció! Llavors una reflexiva batuta iniciava els acords d'un himne ple de solemnitat, amb una harmonització que feia vibrar tota la plaça...Passos delicats d'una “*princesa*” que, com diu Armengou, “*emprèn amplement el vol, pel cel serè de la llibertat*”... No oblidaré mai més aquell moment.

Pels Solsonins l'àliga (1676) també esdevé un símbol. No és estrany que sigui l'element folklòric Solsoní amb la càrre-

ga protocol·lària més reeixida. Cal destacar que “*El protocol del Folklore Geganter de les diades del Corpus i de la Festa Major a la Ciutat de Solsona*” recull conscientment el tarannà i la raó de la seva desimboltura, com també la de la resta d'improperis de la ciutat.

En el títol segon del protocol s'especifiquen els dies en els quals surt la nostra manifestació folklòrica i concretament en l'apartat “*exhibició exclusiva del ball de l'àliga*” hi indica clarament que el citat ball només es pot dur a terme en presència de la *Corporació Municipal* ubicada en un lloc d'honor, quan amb motiu de la vista oficial d'una personalitat l'Ajuntament acordi retre-li homenatge i, finalment, “*Davant la imatge de la Mare de Déu del Claustre*”, patrona de la ciutat.

Val a dir que seria impossible concebre la manifestació folklòrica de Solsona sense la magnífica talla romànica de la *Verge del Claustre*, datada, segons alguns historiadors, vers l'any 1160 i proclamada patrona de la ciutat, segons conta la llegenda, després de deslliurar Solsona de la pesta, l'any 1653. Cal posar de manifest que la tradició folklòrica actual de Solsona, a diferència de la *Patum*, que té els seus orígens en la festa del *Corpus Christi*, sorgí, al principi, com un element més de les processons de la *Mare de Déu del Claustre* originades durant la segona meitat del segle XVII, en el període comprès entre la construcció dels *gegants vells* (1675) i els *gegants joves* (1727).

Nogensmenys, el *Corpus Christi* se celebra a Solsona des de l'any 1331. Aquesta solemne festivitat tenia una continuació un cop acabada la processó, ja que a la plaça de l'església, avui la catedral del bisbat, s'hi representava alguna escena

significativa de la vida d'alguns personatges de l'antic testament o bé dels Sants. Sembla que la màxima esplendor d'aquestes representacions, segons el Dr. Llorens, devia donar-se pels volts de l'any 1460. Es pot dir amb seguretat, que la celebració dels primers *Corpus* ja van veure néixer elements folklòrics com els que tenim en l'actualitat, malgrat no haver-n'hi documentació escrita o gràfica, del contrari, no s'explicaria la proliferació dels mateixos uns segles més tard per tal d'honorar les festes de la *Mare de Déu del Claustre* i la presència d'una figura com el nostre gegant vell, conegut, també, com a gegant *Goliath*.

Cal destacar que *Les Festes del Claustre* (7,8,9 de setembre), han conservat la seva essència formidablement, esdevenint, avui, unes festes plenes de matisos i detalls, que capten l'atenció d'historiadors, d'amants del folklore i de visitants “profans”, que resten embadalits per la bellesa clàssica i serena que emana dels nostres improperis. De ben segur que la figura de la *Mare de Déu del Claustre*, i tot el que se'n deriva, ha marcat profundament la naturalesa de la nostra festa i n'ha fixat les pautes principals; la sobrietat i l'elegància.

La mateixa talla romànica destil·la una bellesa misteriosa que, malgrat acceptar-se com a vàlida la datació al segle XII, tal i com apuntà el Dr. Llorens, no deixa de ser un xic desconcertant. Així, no és estrany que, durant molts anys, confongués a centenars d'historiadors una *Verge* romànica amb un concepte de bellesa clàssic, perfectament comparable amb la bellesa renaixentista de la *Pietat* de Miquel Àngel o bé a la de les escultures de l'antiga Grècia. Es pot afirmar que aquest fet ha influenciat els diferents co-

rrents artístics de la nostra ciutat i encara més a les formes folklòriques que sorgiren per tal d'honorar-la.

Encara avui, un dels moments més esperats de la festa s'esdevé quan la imatge de la *Mare de Déu* abandona la catedral per dirigir-se a la plaça. A l'alçada del cancell de *Sant Agustí* els gegants *vells* i els *joves* inclinen lleugerament la mirada, executant una reverència que talla les converses i, fa relativament poc, en el transcurs del *Cinquantenari de la Coronació de la Mare de Déu del Claustre*, tota la catedral esclatava en un interminable aplaudiment quan la nostra àliga, sobirana i plena d'orgull, culminava el ball amb una llarga reverència davant la imatge. Quants Solsonins haguessin desitjat aplaudir eternament aquell moment! I és que els gegants de Solsona, graviten al torn del Claustre, al pou del qual, fa molt temps, segons conta la llegenda, va descobrir-s'hi la Verge, quan un nen va caure-hi salvant-se miraculosament, mentre buscava la pilota que havia perdut.

A Berga la *Mare de Déu de Queralt* també ha estat destinatària en diverses ocasions de l'estimació de tot un poble que troba amb l'expressió de la Patum i els seus elements la millor manera per mostrar el seu respecte, que, com a Solsona, va més enllà del fervor religiós, per convertir-se en un clam popular i identitari.

Així són moltes les coincidències que acosten les dues manifestacions folklòriques, essent, segurament, el respecte cap a la tradició una de les més vinculants. Tan a Berga com a Solsona volem viure la nostra festa tal i com la vivien els nostres avis. Per aconseguir aquesta fita, però, és necessària una militància enèrgica i constant, en pro de la permanència de tots i cadascun dels detalls, tots i cadascun dels ritus i les formes.

A Solsona, ningú podia pensar que a ple 2006 una *Festa extraordinària en honor a la Mare de Déu del Claustre* (en motiu del *Cinquantenari de la Coronació*) seria celebrada amb un entusiasme sense precedents. Des de l'*Agrupació de geganters de la ciutat de Solsona*, que a diferència de Berga, aglutina i organitza la totalitat del patrimoni festiu, va significar tot un repte haver de fer front a una festa d'aquestes magnituds doncs calia estudiar a fons la presència i desimboltura dels *improperis* dins la festa, que culminava amb una processó que feia molts anys que no es veia. Per tal de fer-ne una breu idea reprodueixo l'escrit del programa on es

describia amb antelació i de forma molt resumida l'ordre de la processó;

"Inicien la comitiva els quatre óssos (1727), obrint pas, acompanyats del bestiar de foc (bou (1773) i mulassa (1691)), els quatre nans (1900), els gegants joves (1727), els gegants vells (1675) i el flabiolaire (1677), els cavallets (1692); hi segueixen la creu processional i el porrer que presideixen els grups musicals i les institucions que rendeixen honor a la Mare de Déu. Després dels estaments de la societat solsonina, que s'han vestit amb les millors gales, el ball de bastons (1680) que custodia, exercint la funció de patges, la imatge de la Patrona, que llueix la corona sufragada pels solsonins fa cinquanta anys. Darrere seu, el drac (1692), símbol del mal sotmès i vençut per la Verge. Després, la banda musical, la clerecia, el capítol catedralici, els bisbes de Catalunya i la corporació encapçalada per l'àliga (1676) i els aligons (1694), símbols de la ciutat. La comitiva és acompanyada pels acords de la música de la marxa processional"

No cal dir que l'afluència de gent va ser desbordant i van ser molts els geganters

que es van veure envaïts per l'emoció. En certs moments costava articular paraules davant aquella mostra d'esforç col·lectiu...Solsona es reivindicava com a poble una vegada més!

Va ser una festa que els Solsonins haurem de saber portar per sempre al cor. Com sabem portar al cor cada Corpus, o bé cada *Festa del Claustre*... Els Berguedans, però, no us heu de preocupar per això, doncs el vostre cor està fet de Patum, perquè bateja al ritme que us marca el tabaler.

Una reverència de l'àliga!

Pere Cuadrench i Triplana,

Macip Major dels Geganters de la Ciutat de Solsona.